

**BENEFICIUL COMUNICĂRII INTERCULTURALE ÎN SCOPUL INTEGRĂRII ȘI
ADAPTĂRII REFUGIAȚILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

**THE BENEFIT OF INTERCULTURAL COMMUNICATION FOR THE PURPOSE OF
INTEGRATION AND ADAPTATION OF REFUGEES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

Natalia BARBAROVA,
*profesor de limba și literatura română, grad didactic I,
Liceul Teoretic „Mihai Grecu”,*

Artur BIȘIR,
*profesor de limba și literatura română, grad didactic superior,
Liceul Teoretic „Mihai Grecu”,*

Natalia BARBAROVA,
*teacher of Romanian language and literature, didactic grade I,
"Mihai Grecu" Theoretical High School,
<https://orcid.org/0009-0002-2305-7539>
barbarovanatalia01@gmail.com*

Artur BIȘIR,
*teacher of Romanian language and literature, higher teaching degree,
"Mihai Grecu" Theoretical High School
artur.bisir@gmail.com*

CZU: 316.77:314.745.22

DOI: 10.46727/c.emc-2023.p44-47

***Abstract:** In any condition of life, communication is the basis of human dialogue, the basis of a society. Communication is a form of human behavior. It arises from the need to understand ourselves more or less effectively with those around us. Effective communication helps us to understand a person or a situation better. Being in difficult situations, we try to ask for help from all the people around us. Being in a multinational society, it is very important that each of us can discover and know something new that is around us. It would seem that it is very simple to communicate, but most difficulties start from communication deficiencies. Being in crisis situations, we react to many things differently, we mobilize and easily adapt to the demands dictated by society and the surroundings that surround us.*

***Key-words:** communication, multinational, intercultural, refugees, integration.*

„Pentru a comunica eficient, trebuie să realizăm că suntem cu toții diferiți în modul în care percepem lumea și să folosim această înțelegere ca un ghid pentru comunicarea noastră cu ceilalți.” –

Anthony Robbins

În orice condiție a vieții comunicarea este baza dialogului uman, baza unei societăți. Comunicarea este o formă de comportament uman. Ea apare din nevoia de a ne înțelege mai mult sau mai puțin eficient cu cei ce ne înconjoară. A comunica eficient înseamnă a putea să convingem sau să rămânem convinși. Prin comunicare omul își dezvoltă personalitatea, gândirea, exprimarea liberă și corectă. La fel avem nevoie de comunicare pentru a ne informa, pentru a înțelege corect semnificația mesajului audiat. În acest context putem să spunem că comunicarea ne ajută să devenim mai inteligenți, mai erudiți și mai socializați. O comunicare eficientă ne ajută să înțelegem mai bine o persoană sau o situație și ne permite să rezolvăm diferite probleme pe care le întâlnim.

În contextul declanșării războiului dintre țările vecine, țara noastră a găzduit peste noapte un număr mare de refugiați ucraineni, care în timp și-au găsit nu doar adăpost, dar și un loc de trai permanent și un loc de muncă. Copiii ucraineni au fost încadrați prompt în instituțiile de învățământ din Republica Moldova și au beneficiat de educație și de toate serviciile necesare de prim ajutor. Refugiaților li s-a oferit consultarea asistenților psihopedagogi, oferirea serviciilor a diferitor specialiști din cadrul centrelor de plasament sau centrelor de creație, centrelor sociale, unde au fost create condiții necesare. Odată cu venirea refugiaților în Republica Moldova, a apărut o problemă majoră, necesitatea cunoașterii limbii române pentru a se integra cu ușurință în societate.

Fiind într-o societate multinațională, e foarte important ca fiecare din noi să poată cunoaște și descoperi ceva nou care este în preajma noastră. Orice persoană poate fi o descoperire pentru noi prin cultura, obiceiurile, tradițiile, portul național etc. Pentru a cunoaște toate enumerate e nevoie de o comunicare eficientă între reprezentanții diferitor etnii.

S-ar părea că este foarte simplu să comunici, dar majoritatea dificultăților pornesc de la deficiențele de comunicare. Deseori ignorăm faptul că oamenii ce aparțin altor culturi diferă de noi prin religie, statut, luarea deciziilor, atitudinea față de timp, limbaj non-verbal. Prin urmare apare fenomenul discriminării, ceea ce reprezintă manifestarea unui comportament și a unei atitudini negative față de anumite persoane sau grupuri de persoane minoritare, prin anumite acțiuni, denumite forme ale discriminării.

Pentru a crea condiții benefice de integrare, majoritatea ONG-urilor din țară au încheiat înțelegeri cu diferiți sponsori internaționali și au realizat parteneriate de colaborare cu cadre didactice, pentru a ajuta refugiații ucraineni să studieze limba română și să se desfășoare și alte activități recreativ-dezvoltative în centrele inițiate.

Prima necesitate de studiere a limbii române au simțit-o copiii, fiindcă ei au mers la instituțiile de învățământ din țară. La lecțiile de limba română, au simțit nevoia de a învăța această limbă. Chiar dacă inițial ei erau simpli ascultători, unele familii hotărâse deja că se vor stabili pentru o perioadă îndelungată, astfel copiii lor au nevoie să înceapă să studieze limba română de la zero. Copiii refugiați merg cu mare plăcere la lecțiile de limba română și manifestă interes sporit pentru învățare. Motivele principale pentru care au ales să studieze limba română sunt: socializarea și comunicarea cu semenii, integrarea și adaptarea la noua instituție de învățământ și cunoașterea unei limbi noi.

În scurt timp, bucurându-se de rezultatele copiilor săi, s-au alăturat și maturii refugiați la studierea limbii române. Motivul principal, pentru care adulții refugiați au ales să studieze limba română, este de a se conforma cerințelor proprii și celor ale societății și angajarea în câmpul muncii. Încadrarea în câmpul muncii și corespunderea ulterioară cerințelor societății este preocuparea multor oameni. Cu toate acestea unii încearcă să facă tot posibilul pentru a obține cunoștințe în domeniul studierii limbii române. Alții încearcă să învinuiască școlile, profesorii, societatea, guvernarea, etc. pentru lipsa de cunoștințe.

Activând de doi ani în calitate de profesor de limba și literatura română și colaborând cu unele centre sociale care prestează servicii refugiaților, am depistat unele dificultăți cu care se confruntă refugiații ucraineni atât copiii, cât și maturii.

În primul rând, suprasolicitarea studierii limbii române, chiar dacă este un factor îmbucurător, oricum unii copii și adulți nu au putut beneficia de învățare, din lipsa de timp, spațiu sau alte circumstanțe.

În al doilea rând, ca și în oricare alt domeniu, există abandonul studierii din motive diferite precum lipsa de timp, vârsta, motivare insuficientă sau lipsă totală de dorință.

În al treilea rând, dificultățile cu care se întâlnesc elevii și adulții refugiați (ucraineni), sunt problemele de pronunție a unor sunete în parte, precum [ă], [e], [i'], [ț], [ș], din motivul absenței acestor

litere sau confundării cu alfabetul limbii engleze. La fel cea mai răspândită greșeală este confundarea sunetelor [ă] și [e], motivul fiind limba ucraineană unde [e] se pronunță [ə].

Oricum, cei care doresc să studieze limba română, găsesc modalități de a învăța, dar rezultate sunt diferite. Unii așa și nu mai reușesc să însușească limba, fiindcă găsesc scuze pentru a o învăța sau au mai puține abilități de studiere a unei limbi străine. Alții găsesc timp, modalități și se integrează cu ușurință, fiindcă se axează asupra problemei și se concentrează pentru a obține un rezultat.

Din păcate majoritatea nu sunt deschiși pentru un dialog intercultural și își pun piedică singuri în calea spre studierea unei limbi sau cel puțin cunoașterea altei minorități diferite de ei. Atunci apar neînțelegeri, conflicte și, nu în ultimul rând, discriminări. Anume aceste persoane au de pierdut, pe când ceilalți eliminând prejudecățile și stereotipurile își fac cunoștințe noi, învață limbi străine, cunosc obiceiuri noi, descoperă o cultură nouă pentru ei și primesc plăcerea unei comunicări interculturale.

Discriminarea este un fenomen ideologic, care, dacă nu este oprit la timp, prinde rădăcini adânci în societate. Din cauza aceasta apar stereotipuri și prejudecați care cu greu pot fi eliminate. Lipsa unei educații despre toleranță, lipsa discuțiilor pe teme culturale în familie sau incapacitatea oamenilor de a accepta diversitatea culturală împiedică societatea să recurgă la un dialog intercultural.

Dialogul sau comunicarea presupune nu doar să fim auziți și ascultați, dar și să putem auzi pe alții. Pentru aceasta, în primul rând, societatea ar trebui să cunoască toate entitățile culturale, naționale, să studieze cultura atât a grupurilor majoritare, cât și a celor minoritare. Reprezentantii minorităților naționale în Republica Moldova ar trebui să reprezinte un interes sporit, pentru că cunoscând cultura entităților aflate pe teritoriul țării noastre, avansăm cultural, lingvistic și sufletește.

Republica Moldova, din punct de vedere etnic, este un stat multinațional. Principala comunitate etnică este cea a băștinașilor care se pot declara fie „moldoveni”, fie „români”. Celelalte comunități etnice sunt minoritare: ucraineni, ruși, romi la nordul și estul republicii și găgăuzi și bulgari la sud-estul țării. Încadrarea minorităților naționale în societate este destul de complicată din moment ce studierea își fac în limba maternă sau cel puțin în limba rusă. Exemplu fiind populația sudică, vorbitoare de limba bulgară făcându-și studiile în limba rusă, studiind limba maternă, învățând limba română și apoi încă o limbă străină. Reiese că în școală un elev învață patru limbi. Este foarte bine, dar este în același timp greu pentru că limba rusă și bulgară fac parte din ramura slavonă pe când limba română – din ramura romanică. Același lucru îl putem spune și despre refugiații ucraineni, care se încadrează într-o societate străină și încearcă să răspundă tuturor cerințelor societății date, continuă să vorbească în limba sa maternă, în limba ucraineană.

Este destul de interesant să descoperi că o limbă poate avea asemănare cu celelalte limbi din aceeași ramură. Cunoscând o limbă îți este mai ușor să înveți încă trei-patru limbi. Este uimitor să explorezi că câteva culturi pot avea tangențe în port, în tradiții, în limbajul non-verbal, în exprimare și atitudine față de persoanele în etate sau de familie.

Valorile pe care le are un popor sau o entitate minoritară sunt gata să le descopere și să se împartă cu ele cu cei ce doresc să le cunoască. Rămâne doar ca fiecare ce dorește să învețe ceva nou – învață. Cel care vrea să cunoască ceva interesant – cunoaște. Cel ce vrea să descopere ceva enigmatic – descoperă.

Cu cât mai multe limbi înveți cu atât mai multe culturi cunoști. Studiind o limbă nu o poți cunoaște până nu faci cunoștință cu cultura, tradițiile și obiceiurile acestui popor. Aprofundându-te în interiorul culturii și limbii studiate rămâi impresionat de frumusețea și beneficiul pe care-l acumulezi. Cât de enigmatic răsună limba atunci când este îmbrăcată în portul național, atunci când este servită de bucătăria națională și când este audiată împreună cu o muzică populară străveche. Fiecare persoană se poate îmbogăți sufletește cunoscând frumusețea mai multor limbi, mai multor culturi. Rămâne doar să fie dorință de a te aprofunda în cultura altui popor.

În urma celor spuse putem să adăugăm că o persoană este liberă să aleagă singură de ce are nevoie. Bazele fiind puse încă în copilărie, când în familie se vorbește de bine sau dimpotrivă negativ despre persoanele de alte culturi. Apoi când copilul este socializat, colegii din grădiniță sau școală sunt din altă entitate, atitudinea față de acești copii pot dirija pedagogii și părinții. Prin urmare când un adolescent face cunoștință cu mare plăcere cu un alt adolescent care aparține unei alte culturi este rezultatul educației corecte pe care a primit-o. Viceversa este atunci când atitudinea este categoric negativă față de minoritățile naționale, față de culturile aflate în apropiere, față de țările vecine și locuitorii lor. Nu poate fi exclusă situația când poporul nostru, cultura noastră la fel este ceva nou și neexplicabil pentru cineva. De aceea, comunicarea interculturală trebuie întotdeauna să existe, pentru că, cum am menționat mai sus, orice tip de cultură moare, dacă comunicarea va lipsi din viața noastră. Fără comunicare noi nu prezentăm nici un interes, noi nu existăm ca personalitate, noi nu putem fi ca popor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. ANDREA, M. Identitate și alteritate în comunicarea interculturală. – Cluj-Napoca – 2014.
2. BUDESCU, C. O Istorie a Comunicării Interculturale / scribd.com.
3. CALLO, T. Educația comunicării verbale. – Chișinău: Litera, 2003.
4. CUCOȘ, C. Educația. Dimensiuni culturale și interculturale. – Iași: Editura Polirom, 2002.